

Datum

2025-01-02

Adress

205 80 Malmö

Diarienummer

ASN-2024-2039

Yttrande

Till

Stadsrevisionen

Granskning - Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

SR-2023-81

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden välkommande revisionens granskning, vilken har varit ett viktigt underlag och bidragit till nämndens fortsatta utvecklingsarbete under 2024.

I yttrandet lyfts bland annat nämndens screeningshjälpmedel för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck. Förvaltningen har tagit fram tre separata screeninghjälpmedel, som är anpassade för att vara så verksamhetsnära som möjligt.

Vidare beskrivs, i yttrandet, det stödmaterial som riktar sig till familjecentraler för att tidigt upptäcka och förhindra hedersutsatthet bland barn och föräldrar, samt förvaltningens temadag med fokus på bortförda barn. Även det stöd som riktar sig utanför nämnden lyfts, exempelvis det förebyggande material för arbetet mot hedersproblematik som riktar sig till högstadie- och gymnasieskolor. Exempel på samverkan med förskoleförvaltningen beskrivs också.

I yttrandet beskrivs uppföljning av handlingsplanen *Fri från våld – en gemensam angelägenhet* där förvaltningen sammanställer utvecklingen inom området, för alla nämnder och bolag, till nämnden och kommunstyrelsen.

Inom ramen för nämndens arbete med internkontroll kommer förvaltningen granska följsamheten till den förvaltningsövergripande rutinen för arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.

Yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden välkommande revisionens granskning, vilken har varit ett viktigt underlag och bidragit till nämndens fortsatta utvecklingsarbete under 2024.

Nämndens arbete mot våld i alla former är viktigt, prioriterat och utvecklas efter hand ny kunskap tillkommer.

Yttrandet syftar inte till att ge en heltäckande bild av nämndens arbete mot våld utan avgränsas till förvaltningens utvecklingsarbete inom området hedersrelaterat våld och förtryck, utifrån rapportens rekommendationer. Flera utvecklingsarbeten är färdiga eller fortsatt pågående och dessa beskrivs under rekommendationerna nedan.

Rekommendation 1: *Säkerställa att nämndens verksamheter har tillräckligt stöd och förutsättningar för att kunna identifiera de barn som lever under hedersrelaterat våld och förtryck och som är i behov av utredning och åtgärder.*

Screeninghjälpmedel för att utforska indikation på hedersproblematik

I nuläget finns det inget nationellt screeningverktyg att tillgå avseende utredning av mindre barn. Resursteam Heder har tagit fram screeninghjälpmedel för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck till avdelning för Utredning barn och familj, mottag barn och familj samt social jour.

Det är tre separata screeninghjälpmedel anpassade för att vara så verksamhetsnära som möjligt. Screeningshjälpmedlet består av frågor som socialsekreteraren kan behöva ställa för att utforska om barnet/ungdomen lever i en hederskontext. Hjälpmålet tydliggör när och hur hjälpmedlet ska användas samt innehåller förslag på ingångar för att påbörja screeningen.

Screeninghjälpmedlet är uppdelat i tre steg. Under varje steg finns angivet vad som är viktigt för socialsekreteraren att fundera över inför samtalet, samt förslag på frågor att ställa till äldre barn från cirka 10 år och förslag på frågor till de yngre barnen från cirka 4 år.

Screeninghjälpmedlet avslutas med hur socialsekreteraren ska gå vidare om det framkommer en indikation på att barnet/ungdomen lever med någon form av hedersproblematik. Det framgår att Resursteam heder kan kontaktas för stöd i ärendet.

Nämnden har, sedan tidigare, ett screeninghjälpmedel avseende hedersrelaterat våld och förtryck, anpassat efter förvaltningens öppenvård vilket beskrevs i nämndens första yttrande.

Social jour, mottagen och delar av avdelningen IFO, Utredning barn och familj har utbildats i hur screeninghjälpmedlet ska användas och använder hjälpmedlet idag. Resterande enheter på Utredning barn och familj kommer utbildas i hjälpmedlet i början av 2025.

Verktyget är avsett att ge stöd i att upptäcka om barnet/ungdomen lever i en hederskontext, ge stöd i att bedöma ifall åtgärder behöver vidtas för att skydda barnet/ungdomen akut, samt ge stöd i att initiera lämpliga insatser.

Nämnden bedömer att screeninghjälpmedlet ger verksamheterna stöd i att kunna identifiera de barn som lever med hedersproblematik och som är i behov av insatser.

Nämnden har fortsatt kontinuerliga möten med Socialstyrelsen angående deras uppdrag från Regeringen att undersöka och inhämta kunskap om hur familjebehandling kan fungera i ett hederssammanhang. Socialstyrelsen fick, under våren 2024, tillgång till det material som Resursteam heder tidigare tagit fram och deras förhoppning är att hitta ytterligare öppenvårdsektioner som arbetar med familjebehandling inom en hederskontext.

Temadag bortförda barn

I oktober 2024 genomförde förvaltningen en temadag med fokus på bortförda barn. Temadagen genomfördes av Resursteam heder som bjudit in externa föreläsare från Jämställdhetsmyndigheten, Utrikesdepartementet och Regeringskansliet.

Under dagen diskuterades bland annat lagändringen om utvidgat utreseförbud och dess rekvisit, rapporten Bortförda barn och unga, en intervjustudie med yrkesverksamma inom socialtjänst, polis och skola, samt vad som kan göras när barn och unga blivit bortförda till länder som omfattas av internationella konventioner såsom Bryssel II-förordningen och 1996 års Haagkonvention eller som står utanför. Dagen avslutades med dialog och workshop.

Medarbetare från IFO utredning, mottagen, skyddat boende heder, Barnahus och polisen deltog.

Stödmaterial riktat till familjecentraler för att tidigt upptäcka och förhindra hedersutsatthet bland barn och föräldrar

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck behöver ske på flera plan och det räcker inte att arbeta åtgärdande när individer väl utsatts för våld. Att nå föräldrar innan det uppkommer situationer som genererar en utredning från socialtjänsten är en viktig del.

Nämnden har tagit fram ett stödmaterial som riktar till familjecentraler i hela landet.

Förvaltningen publicerar en lättillgänglig och överskådlig variant av stöd materialet på malmo.se för att tillgängliggöra och skapa en låg tröskel för att ta del av arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Stöd materialets målgrupp är i första hand personal på familjecentraler men riktar sig även till andra yrkespersoner som möter personer som kan vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

I det digitala stöd materialet framgår det vart man ska vända sig för att få tillgång till det djupgående dokumentet som tagits fram av Resursteam heder. Stöd materialet ska ses över varje halvår och publiceras på malmo.se i slutet av december 2024.

Rutiner

Arbetsmarknads- och socialnämnden har, inom ramen för internkontroll 2024, beslutat att förvaltningen ska se över användarvänligheten i samtliga kärnprocesser. I anslutning till arbetet har bland annat den hänvisning, som görs till en äldre handläggningsprocess för hedersrelaterat våld och förtryck som lyfts i granskningen, reviderats.

Regionalt resurscentrum mot hedersförtryck

Projekt Resurscentrum heder Skåne genomförs i samverkan med Region Skåne, Polisen, Åklagarmyndigheten, Länsstyrelsen och Skånes kommuner och är fortsatt pågående med planering framåt.

Arbetet syftar till att tillsammans utveckla och förstärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i Skåne så att alla som är i behov av hjälp utifrån hedersrelaterat våld och förtryck får relevant och likvärdigt stöd. Konsultationer i specifika ärenden och stöd avseende rutiner och åtgärder inom området erbjuds.

Stöd i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck riktat utanför förvaltningen

Nämnden vill också lyfta fram att det pågår ett omfattande arbete för att ge stöd och förutsättningar för att identifiera barn och unga som lever under hedersrelaterat våld och förtryck.

Nedan följer några exempel.

- Resursteam heder har utvecklat ett förebyggande material för arbetet mot hedersproblematik som riktar sig till högstadie- och gymnasieskolor. Materialet är uppbyggt utifrån fem tillfällen och utgår från teman som berör hedersproblematik såsom rättigheter, jämställdhet, normer om kön och sexualitet samt att inte få välja partner. Information har gått ut till samtliga skolor om möjligheten att använda materialet.
- Personal på samtliga fritidsgårdar genomför under december 2024 och januari 2025 fördjupningsutbildningen avseende hedersrelaterat våld och förtryck som erbjuds av Resursteam heder. Fördjupningsutbildningens genomförs efter avslutad digital grundutbildning. Förvaltningen kommer i samband med utbildningarna lyfta möjligheten att använda materialet för arbetet mot hedersproblematik som riktar sig till högstadie- och gymnasieskolor.
- Förvaltningen har haft samverkansmöten med förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen avseende arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Samverkan med förskolenämnden beskrivs i *rekommendation fem*.
- Ett av inriktningsmålen för kommunfullmäktiges plan *Fri från våld* är att verksamma i staden ska upptäcka våld och kunna agera. Nämnden har fortsatt arbeta förebyggande, genom utbildningsinsatser, specialiserade verksamheter

och genom sitt utvecklingsarbete inom området för att säkerställa att nämnden bidrar till målet.

Rekommendation 2: *Säkerställa att kompetensen inom nämndens verksamhet kring hedersrelaterat våld och förtryck och våld i hemmet efterfrågas i de utredningar av barn där det förekommer hedersproblematik eller våld.*

Flera av nämndens verksamheter har utbildats i att använda screeninghjälpmedlet för att utforska indikation på hedersproblematik. Resursteam heder fortsätter utbilda i hur hjälpmedlet ska användas under 2025. Screeninghjälpmedlet beskrivs under *rekommendation ett*.

Det finns fortsatta och särskilda kompetensutvecklingsinsatser i frågor rörande att förebygga och motverka våld i dess olika uttryck.

Den digitala utbildning som inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck som Resursteam heder och Kompetenscentrum tidigare har tagit fram erbjuds via Malmö stads intranät. Utbildningen riktar sig till alla medarbetare i Malmö stad och beskrivs utförligt i det första yttrandet.

Fördjupningsutbildning erbjuds efter avslutad grundkurs.

Utöver utbildning i screeninghjälpmedlet har fördjupningsutbildningar avseende hedersrelaterat våld och förtryck genomförts i förvaltningens mottagningsenheter och för socialsekreterare inom social jour. Fördjupningsutbildningarna ger ett relevant stöd och fler verktyg till socialsekreterare.

Nämnden har flera verksamheter med särskild kompetens om våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Vid behov konsulteras nämndens specialistverksamheter såsom Resursteam heder. Att Resursteam heder kontaktas för stöd i ärenden framgår exempelvis av det nya framtagna screeningshjälpmedlet. Resursteam heder kan se en ökad grad av konsultationer från socialtjänsten under 2024.

Rekommendation 3: *Säkerställa att kartläggning och analys genomförs av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck gällande barn.*

Under våren 2025 följs den av kommunfullmäktige beslutade handlingsplanen *Fri från våld – en gemensam angelägenhet* upp.

Planen har särskilt fokus på våld i nära relation, barn som upplever våld, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld samt sex mot ersättning och människohandel.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ansvarar för att sammanställa nämnders och bolags bidrag till planen och rapportering ska ske till arbetsmarknads- och socialnämnden och kommunstyrelsen under våren 2025.

Förvaltningen genomför en årlig sammanställning över statistik inom området våld i nära relationer. I sammanställningen ingår, till exempel, antal konsultationer hos Resursteam heder och antal personer som årligen bött på Kriscentrum boende heder.

Sammanställningen kommer finnas med som en bilaga i årsanalysen för 2025 som redovisas för nämnden i början av 2026.

Uppföljning lagen om placering av barn i skyddat boende och nya socialtjänstlagen

Lagen om placering av barn i skyddat boende som trädde i kraft 1 april 2024 innebär att barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas individuellt och beviljas insats individuellt.

Socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser.

Lagen innebär en mer systematisk uppföljning och en förändring gällande uppföljning av placeringen, samt stöd- och hjälpinsatser för barn i skyddade boenden. Placerade barn har en genomförandeplan, vårdplan och akt.

Ny socialtjänstlag träder i kraft 1 juli 2025 och har en stor påverkan på nämndens arbete. De bestämmelser som finns idag avseende dokumentation kommer även att avse insatser som ges utan en individuell behovsprövning. Det kan, till exempel, avse insatser såsom samtalsstöd till personer över 13 år genom Resursteam heder.

När personer kontaktar nämnden anonymt för insatser som ges utan en individuell behovsprövning, får klienten sedan i somras frågan om personen utsätts för eller har utsatts för våld. Det görs för samtliga insatser som ges utan en individuell behovsprövning. Nämnden menar att det har möjliggjort för en tydligare uppföljning av förekomsten av våld kopplat till dessa insatser.

Nämnden bedömer vidare att socialtjänstlagens nya dokumentationskrav kommer medföra en utökad kartläggning och analys inom området. Förberedelserna inför ny socialtjänstlag fortlöper under våren 2025.

Uppföljning inom ramen för uppdraget om universellt preventionsarbetet

Kommunfullmäktige beslutade den 26 september, § 190 att överföra ansvar och samordning av det universella preventionsarbetet rörande normbrott bland barn till arbetsmarknads- och socialnämnden från och med januari 2025.

Arbetet har tidigare bedrivits inom ramen för Communities That Care (CTC). I det första yttrandet var nämnden positiv till att samverka med berörda nämnder och andra, för att inkludera frågor avseende våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck inom den enkätundersökning som skickas ut inom ramen för CTC.

Efter överföringen av ansvar arbetar nämnden med att ta fram en metod för universell prevention och kan inte, innan arbetet är avslutat, svara exakt på hur arbetet kommer utformas.

Nämnden är dock fortsatt positiv till att inkludera frågor om våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck i arbetet.

Dokumentation i verksamhetssystemet

Arbetet med att införa koder i verksamhetssystemet för vilken problembild som är grunden för en beviljad insats är fortsatt pågående. Förvaltningen arbetar vidare med hur problembilderna ska kategoriseras och ett slutgiltigt förslag finns inte i nuläget.

I arbetet ingår att kunna välja mellan flera alternativa orsaker till att en insats beviljas, till exempel hedersrelaterat våld och förtryck. När arbetet är färdigt innebär det att nämnden, på aggregerad nivå, kan följa vilka insatser som beviljas med anledning av hedersproblematik. Arbetet är en del av ett större utvecklingsarbete varav övriga delar i projektet är i gång.

I linje med detta har Socialdepartementet i promemorian *Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst* (Ds 2024:13) lämnat förslag på ett samlat regelverk för socialtjänstdataregister. Promemorian föreslår en ny lag som syftar till att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst, särskilt genom att stärka den nationella statistiken inom socialtjänsten. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026

I juni 2024 beslutade regeringen att ge Socialstyrelsen i uppdrag att förbereda inför införandet av den nya lagen. En första delrapportering, som avser föreskrifter och allmänna råd, ska lämnas under våren 2025.

Nämndens förhoppning är att Socialstyrelsens kommande föreskrifter och allmänna råd kommer att ge ytterligare stöd i arbetet med att skapa en nationell standard för datarapportering, så som utveckling av enhetliga begrepp och en gemensam struktur för att dokumentera behov, insatser och resultat.

Studie för att undersöka orosanmälningar utifrån yrkeskategori

Projektet som genomförs tillsammans med institutionen för socialt arbete på Malmö universitet har godkänts och kommer pågå under 2025. Studien syftar till att undersöka orosanmälningar i Malmö utifrån fyra anmälande yrkeskategorier: polis, socialtjänst, förskola och BVC.

Studien ska exempelvis undersöka anmälningsorsak, vilka erfarenheter myndigheter/organisationer har av att göra eller inte göra orosanmälningar, samt varför vissa yrkesgrupper orosämälner i större utsträckning än andra.

Rekommendation 4: Säkerställa att uppföljning och utvärdering genomförs av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck gällande barn inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

I det första yttrandet beskrevs arbetsmarknads- och socialnämndens kvalitetsledningssystem som godkändes av nämnden 20 december 2023, § 374.

Av kvalitetsledningssystemet framgår vilka förväntningar som finns på chefer och medarbetare, som arbetar inom socialtjänsten. All personal har en uppgift i att delta i kvalitetsarbetet och införliva det i det vardagliga arbetet. Det innebär att risker så väl som avvikelser ska uppmärksammas och bedömas.

Kärnprocesser beskriver hur det dagliga arbetet inom socialtjänsten ska utföras. De beskriver hur ärenden tas emot och handläggs samt vem som gör vad.

Hedersrelaterad problematik är inkluderad i kärnprocessen för våld i nära relation.

Barn- och ungdomsvård finns samlade i kärnprocess för barn- och ungdomsvård där hedersproblematik ingår.

Inom kärnprocesserna för ekonomiskt bistånd och boende framgår det hur medarbetare ska agera och vem som ska kontaktas vid oro för att någon är utsatt för våld i nära relation eller hedersförtryck.

Under 2024 har flertalet av kärnprocesserna setts över och gjorts mer användarvänliga.

Målet med arbetet har varit ökad kvalitet och likvärdighet i service och insatser till Malmöbor.

Inom ramen för nämndens arbete med internkontroll kommer förvaltningen granska följsamheten till den förvaltningsövergripande rutinen för arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck *Våga fråga och agera*.

Vidare granskas om chefer och medarbetare upplever rutinen som tillräcklig för att upptäcka hedersproblematik i ett tidigt skede. Återrapportering till nämnd sker i början av 2026.

Nämnden bedömer att det pågående arbetet som beskrivs i *rekommendation ett, två och tre* förbättrar möjligheterna till kartläggning och bidrar till en ökad kompetens både internt och extern vilket bidrar till ett aktivare kvalitetsarbete.

Rekommendation 5: *Säkerställa att samverkan sker med förskolenämnden kring arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck gällande barn.*

Arbetsmarknads- och socialnämnden har fortsatt samverka med förskolenämnden gällande hur förskoleförvaltningen strukturerar, arbetar med och i sin tur stöttar förskolorna avseende arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Förskoleförvaltningen har beslutat att den utbildningsplan som arbetats fram tillsammans med en av stadens förskolor kommer vara modell för övriga förskolor i

arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Modellen innebär att arbetet inleds med utbildning och workshop för att sedan följas upp med ytterligare två workshops under året. Arbetsättets utformning ger deltagarna möjlighet att löpande lyfta frågor som dyker upp på förskolorna.

I granskningsrapporten beskrevs flera projekt som startats inom ramen för Samverkan för barn och unga i Malmö (SBUM) exempelvis *Trygga barnet* som även beskrevs i det första yttrandet.

SBUM syftar till att bygga och upprätthålla en stark och systematisk samverkan för tidig upptäckt och lättillgängligt stöd till barn, unga och de föräldrar som behöver det. I SBUM ingår flera förvaltningar, bland annat arbetsmarknads- och socialförvaltningen samt förskoleförvaltningen.

Under 2024 har *Trygga barnet* startats upp på ca 70 förskolor och resterande förskolor implementerar *Trygga barnet* under 2025.

Trygga barnet utgör ett forum för förskola och socialtjänst att resonera kring situationer där det finns osäkerhet kring hur personal ska agera, även innan en orosanmälan är aktuell. *Trygga barnet* ger medarbetare i förskolor en ökad kompetens i att upptäcka tidiga tecken på ogynnsam utveckling.

Barn blir är en annan samverkansform mellan förvaltningen och förskoleförvaltningen och syftar till att stärka pedagoger i att erbjuda tidigt stöd till familjer och deras barn där de upptäcker tidiga tecken på oro och risk för ogynnsam utveckling. *Barn blir* kommer integreras med barnteamen i *Trygga barnet* under 2025.

Under 2024 har nämnden, tillsammans med förskolenämnden, inrättat en ny funktion - förskolesocionomer - som ska fungera som en brygga mellan förskolan och socialtjänsten.

Syftet med samverkan är att främja barns hälsa och utveckling genom att stärka föräldraförmågan och relationen mellan föräldrar och barn. Arbetet kommer följas upp under 2025 och då kommer nämnden att få kunskap om vilka olika typer av problem och frågeställningar som lämnats över till socionomerna.

Under 2024 och början av 2025 kommer personal på 16 förskolor utbildats av Resursteam heder.

Under januari – november 2024 har förvaltningen haft informations- och dialogmöten med 37 förskolor om orosanmälningar. Nämndens samverkan med förskolenämnden kommer att fortsätta att utvecklas.

Ordförande

Sedat Arif

Direktör

Britt-Marie Pettersson

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden.]